

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Стаценко Наталії Вікторівни «Підготовка майбутніх менеджерів освіти до управління змінами в закладах освіти», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з педагогіки за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження

Актуальність дисертаційного дослідження Стаценко Н.В. зумовлена глибокими трансформаційними процесами, пов'язаними з реформуванням та євроінтеграційним спрямуванням вітчизняної освіти, зокрема забезпеченням якості освіти відповідно до міжнародних стандартів, упровадженням компетентнісного підходу, інклюзивності, цифровізації та інновацій. У цих умовах система управління закладами освіти зазнає суттєвих змін, орієнтуючись на принципи автономії, децентралізації, стратегічного розвитку та, передусім, управління змінами як ключового механізму модернізації освітньої діяльності.

Управління змінами постає як визначальна складова професійної діяльності керівника закладу освіти, який виконує роль лідера змін, здатного ефективно реагувати на виклики динамічного та кризового середовища, зокрема в умовах воєнного стану. Це потребує сформованості у майбутніх менеджерів освіти відповідних компетентностей: стратегічного мислення, готовності до інновацій, вміння працювати з опором змінам та консолідувати учасників освітнього процесу.

Відтак дисертаційне дослідження Стаценко Н.В. є своєчасним та актуальним, оскільки спрямоване на розв'язання важливої науково-педагогічної проблеми підготовки майбутніх менеджерів освіти до управління змінами в умовах сучасних викликів і трансформацій освітньої системи.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукове дослідження характеризується логічною послідовністю та цілісністю. Теоретичний аналіз (Розділ 1) базується на вивченні еволюції концепцій «управління» та «управління змінами», що дозволило автору чітко дефініювати термінологічне поле. Обґрунтування структури готовності через чотири компоненти (когнітивно-концептуальний, організаційно-діяльнісний, професійно-особистісний, рефлексивно-праксеологічний) виглядає методологічно виправданим.

Експериментальна частина (Розділ 3) демонструє високий рівень достовірності. Використання критерію Колмогорова-Смирнова підтверджує статистичну значущість отриманих результатів: зростання кількості магістрантів з достатнім рівнем готовності в ЕГ з 10,79% до 33,3% є переконливим доказом ефективності запропонованої методики.

Наукова новизна одержаних результатів

Одержані дисертанткою результати містять суттєву наукову новизну. До найбільш значущих результатів слід віднести те, що в роботі **вперше**:

- Визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів освіти до управління змінами (мотивація, інтерактивні технології, самостійна творча робота).
- Розроблено класифікацію змін у закладі загальної середньої освіти за масштабом, терміном, ресурсами організації та напрямками діяльності, що має як теоретичне, так і прикладне значення для менеджменту.
- Розроблено комплексну модель підготовки майбутніх менеджерів освіти, що містить цільовий, змістовий, процесуальний та результативний блоки.

Практичне значення дослідження полягає в розробці та впровадженні експериментальної методики, зокрема спецкурсу «Управління змінами в закладах освіти», а також у збагаченні змісту освітніх компонент

(«Нормативне регулювання у сфері освіти», «Ризик-менеджмент у закладах освіти» тощо) інтерактивними технологіями та творчими завданнями.

Аналіз змісту дисертації

Дисертація є завершеною, логічно структурованою науковою працею і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі ґрунтовно проаналізовано теоретико-методологічні засади проблеми. Авторка глибоко дослідила термінологічний апарат, розкривши сутність понять «менеджер освіти», «управління змінами» та «виклики в системі освіти». Вивчення еволюції поглядів на ці феномени дозволило авторці адаптувати західні моделі до українських реалій.

Другий розділ присвячено обґрунтуванню педагогічних умов, структурі готовності та розробці моделі підготовки майбутніх менеджерів освіти. Визначені педагогічні умови є реалістичними та відповідають сучасним вимогам закладів вищої освіти.

У третьому розділі детально описано хід педагогічного експерименту. Визначені критерії (інформаційно-пізнавальний, стратегічно-управлінський, психолого-операційний, аналітико-прогностичний) дозволили об'єктивно оцінити ефективність запропонованої моделі.

Аналіз роботи дозволяє відзначити ґрунтовний аналіз автором магістерських програм (зокрема MBA) та врахування міжнародного досвіду (Велика Британія, США). Особливої уваги заслуговує введення поняття «толерантність до невизначеності» та «резильєнтність» як показників готовності, що є надзвичайно актуальним в умовах війни.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях є достатньою. Авторка має публікації у фахових виданнях, що відображають усі ключові аспекти дослідження.

Водночас, за змістом роботи виникли певні **запитання та побажання:**

1. Так, у розділі 1.1. Підготовка майбутніх менеджерів освіти до управління змінами як об'єкт наукових досліджень (с.37), трактування

поняття «менеджер освіти», на нашу думку, подано надмірно розгорнутого, що синтаксично переобтяжує речення. Значна кількість однорідних характеристик, повторюваних смислових елементів та послідовне наведення позицій різних авторів у межах одного речення ускладнюють сприйняття тексту.

Вважаємо, доцільніше було б структурувати поданий матеріал шляхом поділу на кілька логічно завершених речень або узагальнення спільних ознак із подальшим виокремленням авторських підходів. Це сприятиме підвищенню чіткості викладу та наукової стилістики роботи.

2. У реченні: «Розглядаючи теорію управління науковцями ...» і далі за текстом (с.41) спостерігається порушення логіко-синтаксичної побудови висловлювання, зокрема неузгодженість дієприслівникового звороту з підметом, а також надмірна ускладненість і тавтологічність викладу. На нашу думку, доцільно було б розділити поданий матеріал на кілька логічно завершених речень, усунути повтори та узагальнити спільні ознаки поняття «управління» з подальшим структурованим представленням авторських підходів.

3. У поданій компонентній структурі готовності майбутніх менеджерів до управління змінами в закладах освіти до змісту професійно-особистісного компонента (розділ 2.1, с. 124), на наш погляд, доцільно більш чітко акцентувати увагу на феномені лідерства, зокрема ціннісного або трансформаційного лідерства, яке є системоутворювальним чинником сучасної управлінської діяльності в умовах змін. У представленій автором структурі компонентів (організаторські здібності, толерантність до невизначеності, резильєнтність) лідерський вимір опосередковано імплікується, однак не виокремлюється як самостійна професійно-особистісна характеристика, що певною мірою звужує цілісне розуміння готовності до управління змінами. У цьому контексті доцільним є уточнення структури компонента шляхом інтеграції лідерства як ключової інтегративної якості менеджера освіти.

4. У розділі 2.3. Модель підготовки майбутніх менеджерів освіти до управління змінами, на нашу думку, потребує уточнення тип розробленої моделі підготовки майбутніх менеджерів освіти до управління змінами. Автор визначає її як «схематичне зображення структурних елементів освітнього процесу», однак у подальшому описі модель включає не лише структурні компоненти, а й етапи реалізації, педагогічні умови, критерії та результат, що дає підстави розглядати її як структурно-функціональну (або структурно-процесуальну) модель (с. 145). У зв'язку з цим доцільним є більш чітке термінологічне визначення типу моделі з метою уникнення змішування концептуального та процесуального рівнів її опису.

5. У розділі 3.1. Стан готовності майбутніх менеджерів освіти до управління змінами в закладах освіти на констатувальному етапі експерименту (с. 161-166) недостатньо чітко простежується диференціація показників, які б відображали специфіку управління змінами в умовах воєнного стану. Зокрема, не виокремлено взаємозв'язок між загальними підходами до управління змінами та особливостями їх реалізації в кризових (воєнних) умовах, що могли б суттєво вплинути на характер управлінських рішень, рівень готовності майбутніх менеджерів освіти та їхню емоційно-вольову стійкість. Урахування зазначеного аспекту могло б поглибити результати дослідження та підвищити його практичну значущість.

Однак, зазначені зауваження мають переважно дискусійний характер, не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, не впливають на її теоретичну і практичну значущість та достовірність отриманих результатів.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Стаценко Н. В. «Підготовка майбутніх менеджерів освіти до управління змінами в закладах освіти» є завершеним самостійним дослідженням, що вирішує актуальну наукову проблему. За змістом, науковою новизною, рівнем обґрунтованості та практичним значенням отриманих результатів дисертація відповідає вимогам, встановленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за

спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки, а її авторка – Стаценко Н. В.
– заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

Вознюк Л.В.. к.пед.н, доцент
кафедри освітнього менеджменту,
державної політики та економіки
Комунального закладу вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної
освіти» Дніпропетровської обласної ради

Дата: 28.04.2026

Підпис Вознюк Л.В. засвідчую:

Учений секретар КЗВО «ДАНО» ДОР»

Любов ПАСІЧНИК